

Inflacja inflacji nierówna

W SKRÓCIE:

- Nasza „osobista” inflacja jest zazwyczaj inna niż „oficjalna”, czyli wskaźnik CPI publikowany przez urząd statystyczny (zmiana przeciętnego poziomu cen dla wszystkich konsumentów w gospodarce). Wynika to z różnic w strukturze wydatków poszczególnych gospodarstw domowych.
- Aby przybliżyć obraz oficjalnej inflacji CPI do odczuć każdego z nas, zajrzeliśmy nieco głębiej do danych inflacyjnych i porównaliśmy, jak różni się skala wzrostu cen odczuwana przez różne „typy” gospodarstw domowych. Kryterium podziału gospodarstw domowych jest źródło dochodu. Nasza analiza bazuje na danych GUS za okres 2004-2022.
- W analizowanym okresie najdłużej najniższą inflacją cieszyły się gospodarstwa domowe rolników i samozatrudnionych, a z najwyższą inflacją najczęściej mierzyły się gospodarstwa domowe emerytów.
- „Ranking” inflacyjny jest mocno zmienny w czasie. Ostatnio, od 1q21 najwyższą inflację odnotowujemy w gospodarstwach domowych rolników.
- Różnica między najwyższą a najniższą inflacją dla różnych typów gospodarstw domowych jest obecnie zdecydowanie największa od 2004. W maju 2022 sięgnęła 4,1pp, a zazwyczaj nie przekraczała 2pp.
- Nasze projekcje wskazują, że w najbliższej przyszłości z najwyższą inflacją ponownie będą się mierzyć gospodarstwa domowe emerytów i rencistów.

1. Każdy ma swoją inflację

Zagregowany wskaźnik inflacji CPI uśrednia następujące w gospodarce zmiany cen dla wszystkich konsumentów bazując na uśrednionej strukturze wydatków, czyli strukturze tzw. „koszyka inflacyjnego”. To oznacza, że nasza „osobista” inflacja właściwie z definicji jest inna niż oficjalna, czyli uśredniona dla wszystkich konsumentów w gospodarce. Różnice są wynikiem odmiennej struktury wydatków poszczególnych gospodarstw domowych, zarówno na poziomie głównych kategorii (np. odsetek wydatków przeznaczanych na żywność), jak i w ich ramach (jakiego rodzaju produkty żywnościowe preferujemy). W praktyce każde gospodarstwo ma więc swój koszyk inflacyjny i swoją inflację. Aby choć trochę przybliżyć obraz statystyczny inflacji do odczuć każdego konsumenta, zajrzeliśmy nieco głębiej do danych inflacyjnych. Inflacja CPI dla różnych typów gospodarstw domowych odzwierciedla różnice w ich wzorcach konsumpcyjnych (bo ceny konsumowanego dobra są, co do zasady, takie same dla wszystkich). Biorąc pod uwagę dane dla gospodarstw domowych pracowników (na wykresach „P”), samozatrudnionych („S”), rolników („R”), emerytów i rencistów (dalej w skrócie nazywanych „emeryci”, na wykresach „E”) oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł („nieaktywni”, „NA”) widać, że w okresie 2004-2022 przeciętna inflacja była najwyższa dla gospodarstw domowych emerytów i nieaktywnych, natomiast najniższa dla samozatrudnionych i pracujących (por. tabela). Różnice w poziomie inflacji dla różnych typów gospodarstw domowych rysują się także w poszczególnych podokresach – przed globalnym kryzysem finansowym, w latach 2004-2008, tendencje inflacyjne były podobne. W okresie 2004-2012 (proxy „pełnego” cyklu, ze względu na dużą odporność gospodarki na kryzys finansowy 2008-2009) najwyższą inflację mieli emeryci i rolnicy, w okresie 2013-2019 – emeryci i nieaktywni, a w okresie 2020-2022 – ponownie rolnicy i emeryci. Najniższą przeciętną inflacją nieustająco cieszą się samozatrudnieni i pracujący.

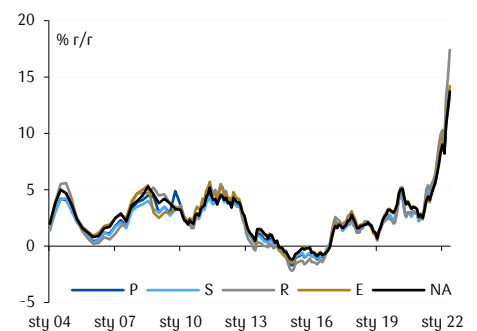
Zespół Analiz Makroekonomicznych

analizy.makro@pkobp.pl
tel. 22 521 81 34

@PKO_Research

www.pkobp.pl/centrum-analiz

Inflacja wg typów gospodarstw domowych

Źródło: GUS, PKO BP. P – pracujący; S – samozatrudnieni; R – rolnicy; E – emeryci i renciści; NA – utrzymujący się z pozazarobkowych źródeł.

Tabela 1. Inflacja* wg różnych typów gospodarstw domowych

%	Ogółem	Pracujący (P)	Samozatrudnieni (S)	Rolnicy (R)	Emeryci (E)	Nieaktywni (NA)
2004-2022	2,5	2,3	2,3	2,4	2,6	2,5
2004-2008	2,7	2,5	2,3	2,7	3,0	3,0
2004-2012	3,0	3,1	3,0	3,4	3,5	3,3
2013-2019	0,8	0,7	0,7	0,5	1,0	0,9
2020-2022	5,8	5,4	5,3	6,0	5,6	5,5

Źródło: GUS, PKO Bank Polski. *średnio w okresie, dla 2022 dane do maja.

2. Inflacja inflacji nierówna

Tendencje inflacyjne dla różnych typów gospodarstw domowych nie odbiegały od siebie istotnie w latach 2004-2022 (por. wykres na str. 1), ale można dostrzec pewne różnice. W latach 2004-2022 najdłużej najniższą inflacją cieszyły się gospodarstwa domowe rolników oraz samozatrudnionych. Liczba kwartałów, w których inflacja była najniższa w pozostałych typach gospodarstw domowych, była ponad 3-krotnie mniejsza (por. wykres obok). Sytuacja była zmienna w czasie. W okresie 2004-2012 oraz 2020-2022 najniższą inflację miały gospodarstwa domowe samozatrudnionych. W latach 2013-2019 najdłużej najniższą inflacją cieszyli się rolnicy. Patrząc z drugiej strony, najwyższą inflację w latach 2004-2022, i we wszystkich podokresach, miały gospodarstwa domowe emerytów (por. wykres obok). Ostatnio, od 1q21 z najwyższą inflacją mierzą się rolnicy.

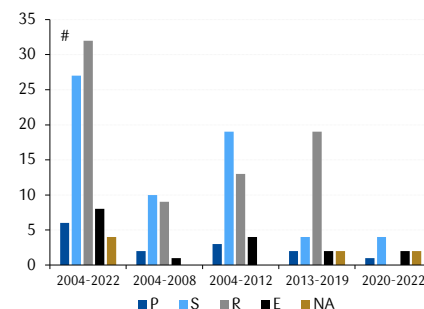
Wśród poszczególnych kategorii towarów i usług konsumpcyjnych (por. wykresy w załączniku 1) wyraźne zmiany w „rankingu” pod względem tempa wzrostu cen wg typów gospodarstw domowych widać m.in. w kategorii napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Przez długi okres najmocniej wzrost cen tej grupy towarów odczuwali nieaktywni, a od momentu wybuchu pandemii najmocniej wzrost cen w tej kategorii odczuwają samozatrudnieni. W kategorii odzieży i obuwi z najwyższą inflacją mierzą się gospodarstwa domowe emerytów, w kategorii zdrowie zazwyczaj na pierwszym miejscu są ponownie samozatrudnieni.

Różnica pomiędzy najwyższą a najniższą inflacją ogółem wg poszczególnych typów gospodarstw domowych zazwyczaj nie przekraczała 2pp (z wyjątkiem krótkiego okresu po wybuchu globalnego kryzysu finansowego w 2008). Ostatnio zaczęła jednak gwałtownie rosnąć i w maju 2022 przekroczyła 4pp.

Wśród poszczególnych kategorii koszyka inflacyjnego największy rozstęp w maju 2022 odnotowano w przypadku użytkowania mieszkania i nośników energii (17,9pp!), transportu (5,3pp) oraz rekreacji i kultury (4,9pp; por. wykresy w załączniku 2). W przypadku tej pierwszej kategorii najwyższą inflację (38,1% r/r) odczuwali rolnicy. Może to mieć związek m.in. z relatywnie większym zapotrzebowaniem na energię w gospodarstwie rolnym (m.in. przy działalności rolnej) i dominacją zabudowy jednorodzinnej (udział wszystkich kosztów związanych z użytkowaniem mieszkania w koszyku inflacyjnym jest w przypadku rolników „umiarkowany” na tle innych rodzajów gospodarstw domowych i wynosi 19,7% wobec 25% dla emerytów oraz 22,3% dla nieaktywnych). To przede wszystkim efekt zróżnicowania struktury koszyka inflacyjnego dla danego typu gospodarstwa domowego wewnątrz danej kategorii (czyli tego, że poszczególne kategorie cen składające się na ceny „użytkowania mieszkania i nośników energii” mają różne wagi w zależności od typu gospodarstwa domowego). Z podobną sytuacją mamy do czynienia w przypadku cen transportu: tutaj w marcu najwyższą inflację także odnotowano dla gospodarstw domowych rolników (28,0% r/r). Dodatkowo w przypadku transportu, udział tej kategorii w całości koszyka inflacyjnego jest dla rolników najwyższy spośród wszystkich grup gospodarstw domowych. Dla kategorii rekreacja i kultura najwyższą inflację (12,3%) odnotowano w grupie gospodarstw domowych samozatrudnionych.

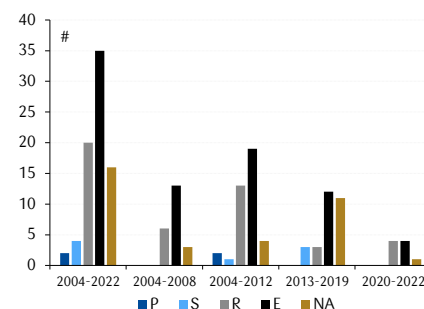
Obecnie największe różnice we wkładach (wpływie) poszczególnych kategorii koszyka inflacyjnego do inflacji CPI dla danego typu gospodarstwa domowego występują w kategoriach użytkowanie mieszkania i nośniki energii, żywność oraz transport (por. wykresy w załączniku 3). W przypadku pierwszej kategorii, największa różnica występuje między gospodarstwami domowymi emerytów

Liczba kwartałów, w których inflacja była najniższa w danej grupie

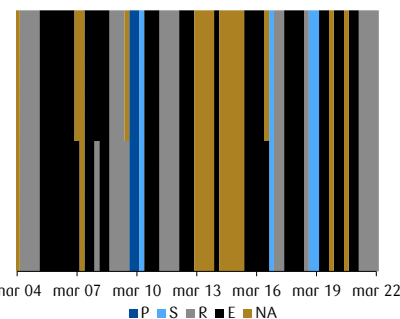
Źródło: GUS, PKO Bank Polski.

Liczba kwartałów, w których inflacja była najwyższa

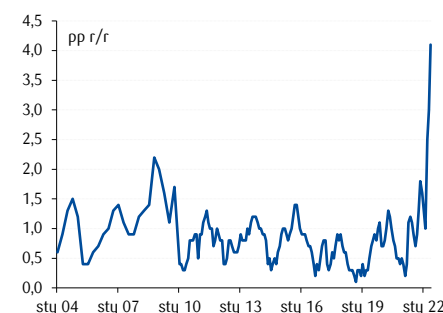
Źródło: GUS, PKO Bank Polski.

Kto ma najwyższą inflację CPI?

Źródło: GUS, PKO Bank Polski. Kilka kolorów w jednym okresie = ex aeqo.

Różnica między najniższą a najwyższą inflacją dla różnych typów gosp. domowych

Źródło: GUS, PKO Bank Polski.

a gospodarstwami rolników – to efekt istotnej różnicy udziału tej kategorii w koszyku inflacyjnym poszczególnych grup gospodarstw domowych.

3. Kto w najbliższym czasie doświadczy najwyższej inflacji?

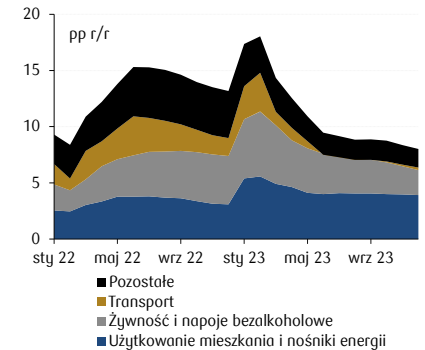
Istotne różnice w koszyku inflacyjnym sprawiają, że wpływ poszczególnych kategorii inflacyjnych na inflację w różnych typach gospodarstw domowych będzie odmienny. **Według naszych projekcji, do końca 2022 gospodarstwa rolników odnotują najwyższą inflację CPI spośród wszystkich typów gospodarstw domowych** (por. tabela 2). Ponownie jest to efekt zróżnicowania struktury koszyka wewnątrz kategorii użytkowania mieszkania i nośników energii (z relatywnie większym zapotrzebowaniem na energię w gospodarstwie rolnym, m.in. przy działalności rolnej). Sytuacja zmieni się w 2023, gdy najwyższą inflację będą mieć emeryci. Najniższą inflację w tym okresie będą się cieszyć – wg naszych projekcji - gospodarstwa domowe samozatrudnionych.

Tabela 2. Projekcja* inflacji w różnych grupach gospodarstw domowych

	Ogółem	Pracujący (P)	Samozatrudnieni (S)	Rolnicy (R)	Emeryci (E)	Nieaktywni (NA)
2022	13,1	12,9	12,8	13,8	13,4	12,9
2023	11,5	11,2	10,8	11,7	12,9	12,5

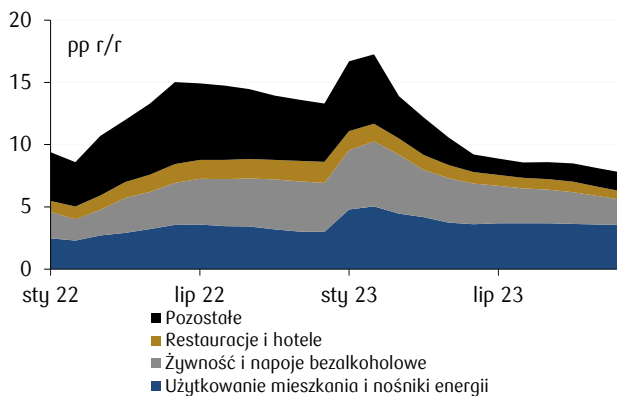
Źródło: GUS, PKO Bank Polski. *statyczna, tzn. przy założeniu stałych wag w koszyku inflacyjnym w kolejnych latach na poziomie z 2022.

Inflacja pracujących

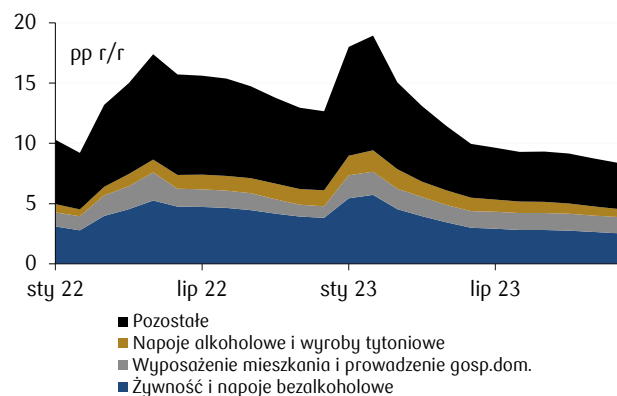

Źródło: GUS, PKO Bank Polski. Wybrano 3 kategorie o największym wkładzie, reszta kategorii została zagregowana („pozostałe”).

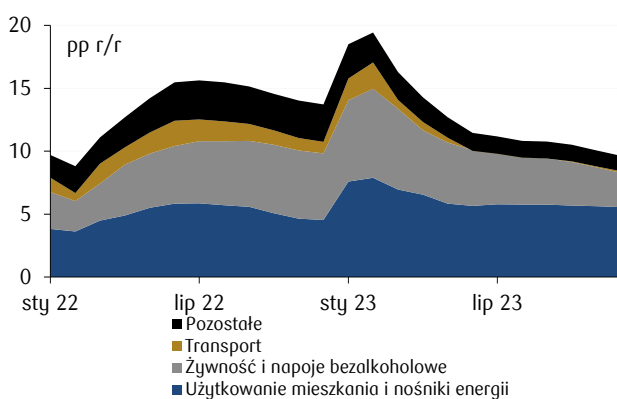
Inflacja samozatrudnionych

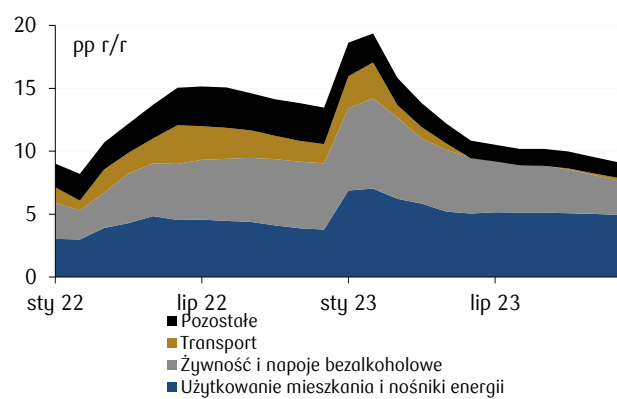
Inflacja rolników

Inflacja emerytów

Inflacja nieaktywnych

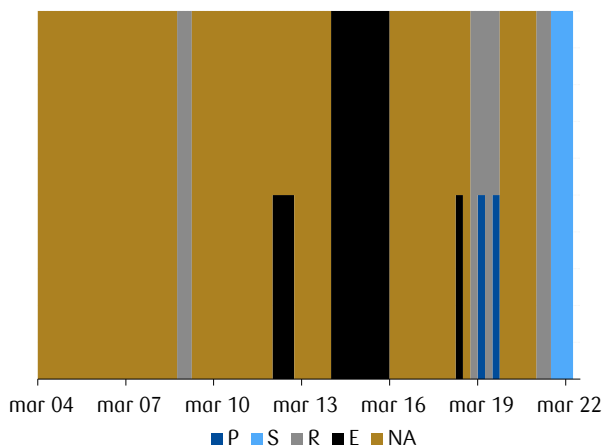
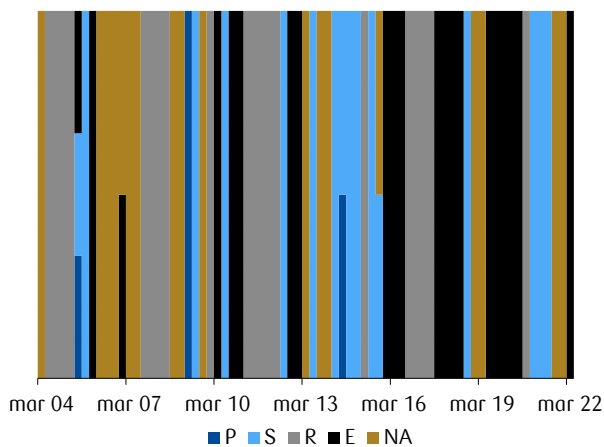
Źródło: GUS, PKO Bank Polski. Wybrano 3 kategorie o największym wkładzie, reszta kategorii została zagregowana („pozostałe”).

Załącznik 1.

Komu najszybciej rosną ceny w poszczególnych kategoriach koszyka inflacyjnego?

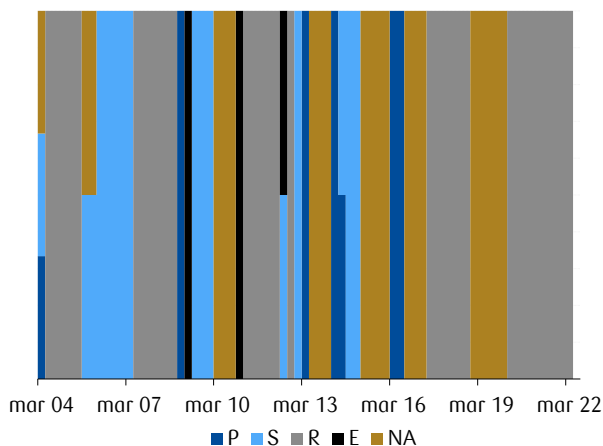
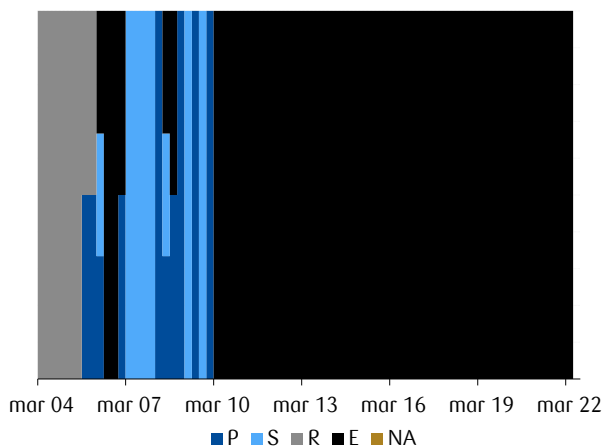
Żywność i napoje bezalkoholowe

Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe

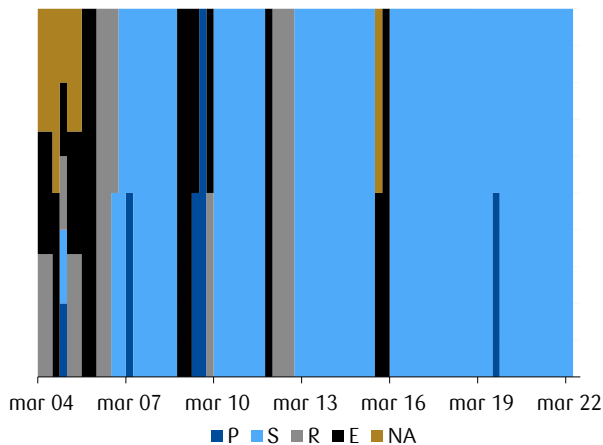
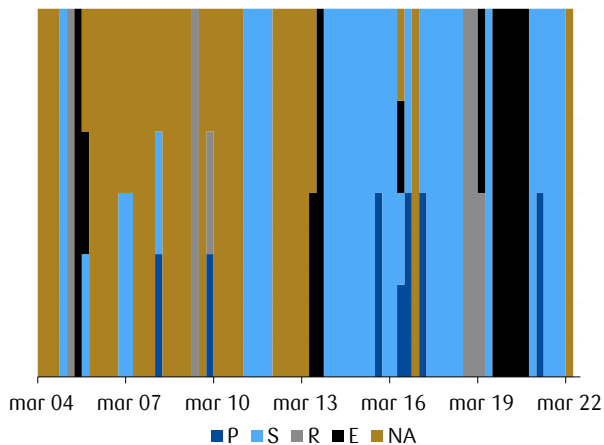
Odzież i obuwie

Użytkowanie mieszkania i nośniki energii

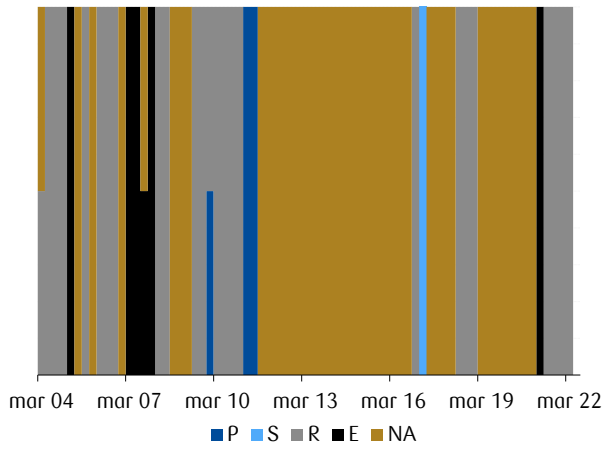
Wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego

Zdrowie

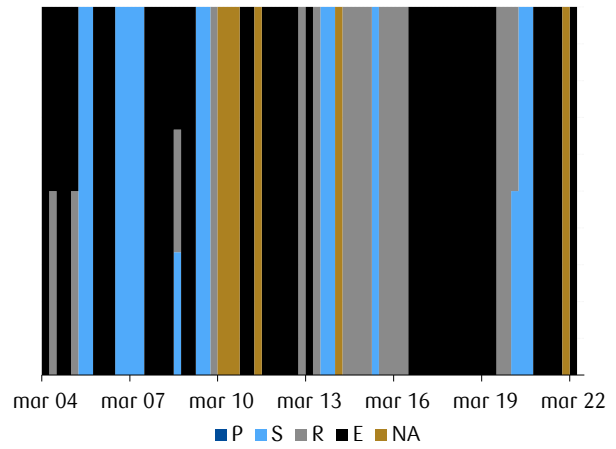

Źródło: GUS, PKO Bank Polski. Dane kwartalne.

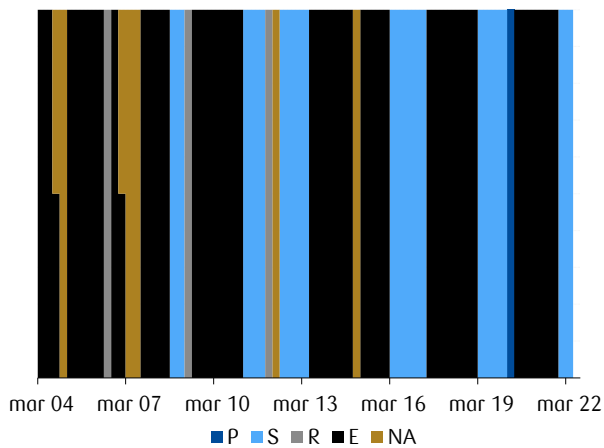
Transport

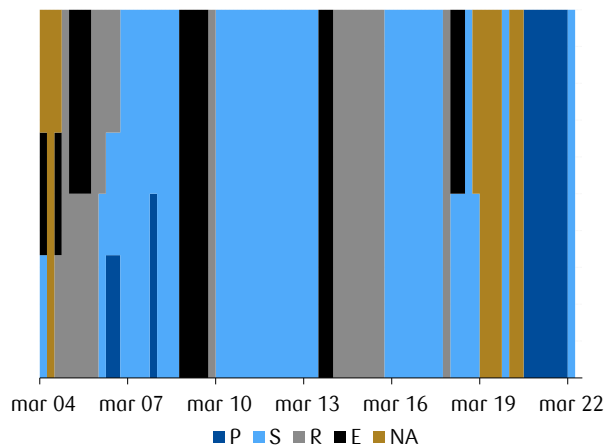
Łączność

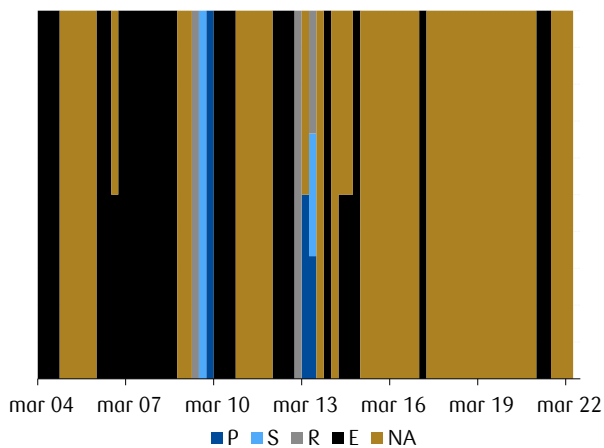
Rekreacja i kultura

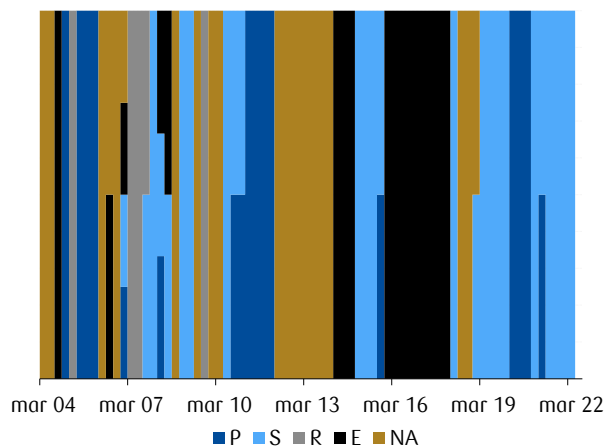
Edukacja

Restauracje i hotele

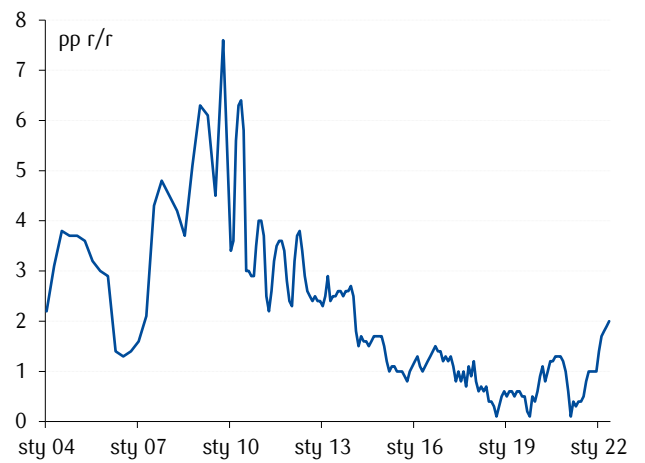
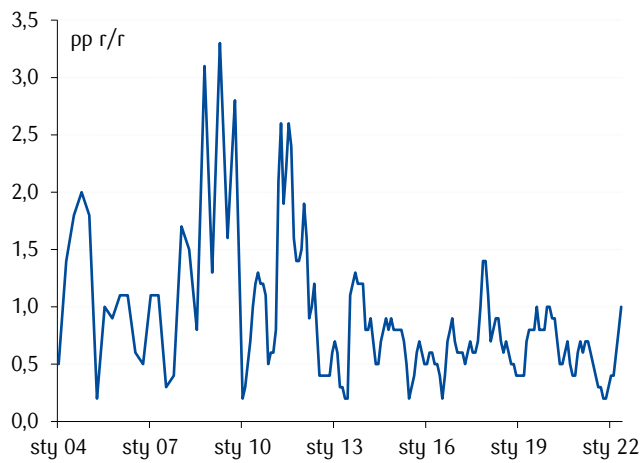
Inne towary i usługi

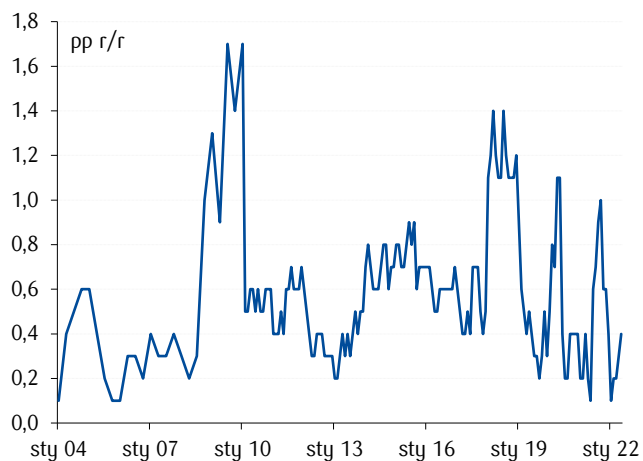
Źródło: GUS, PKO Bank Polski. Dane kwartalne.

Załącznik 2.

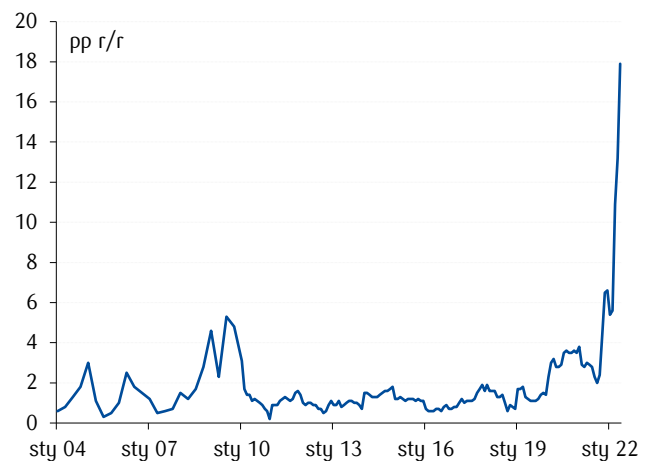
Różnica między najwyższą a najniższą inflacją dla wszystkich typów gospodarstw domowych wg kategorii Żywność i napoje bezalkoholowe Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe

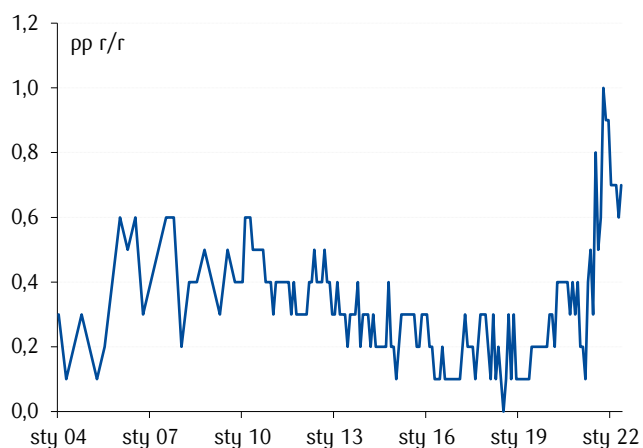
Odzież i obuwie

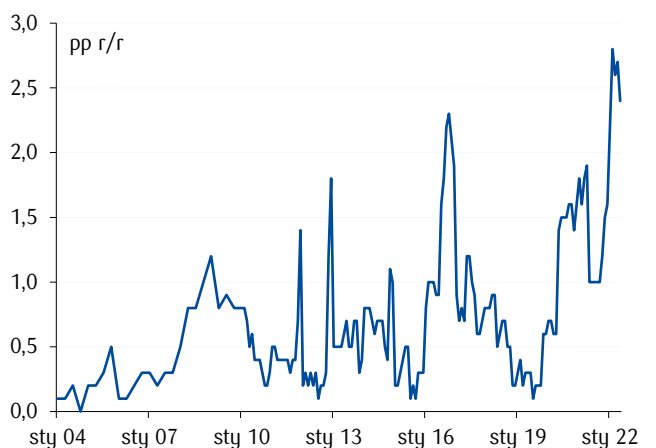
Użytkowanie mieszkania i nośniki energii

Wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego

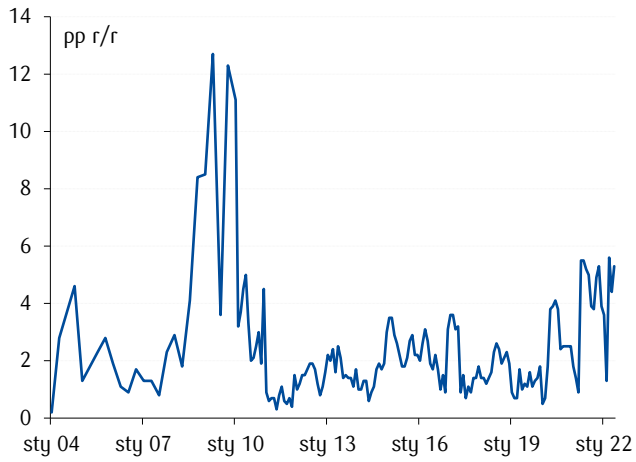

Zdrowie

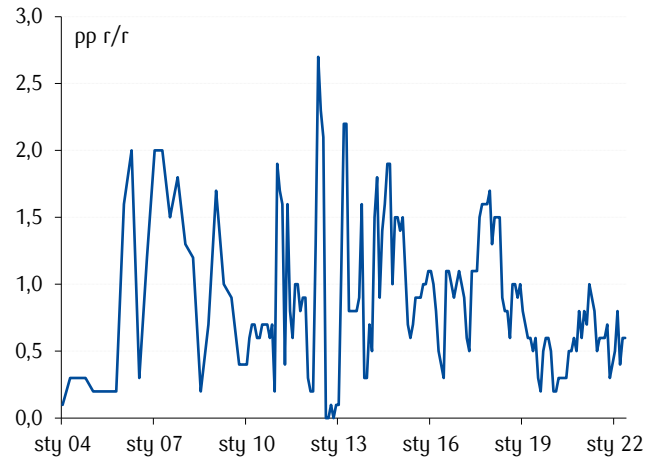

Źródło: GUS, PKO Bank Polski. *2004-2009 – kwartalne, od 2010 – miesięczne.

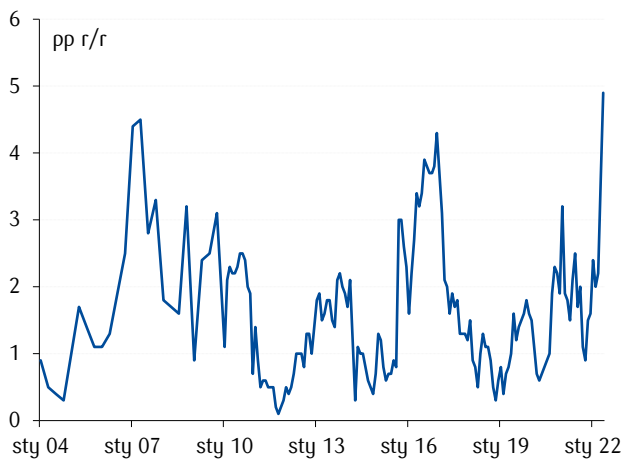
Transport

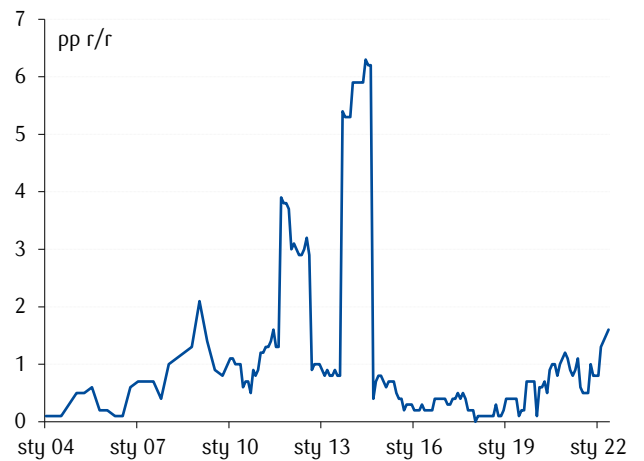
Łączność

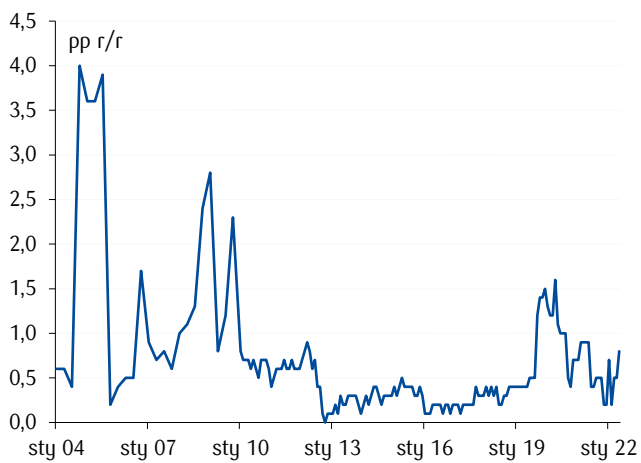
Rekreacja i kultura

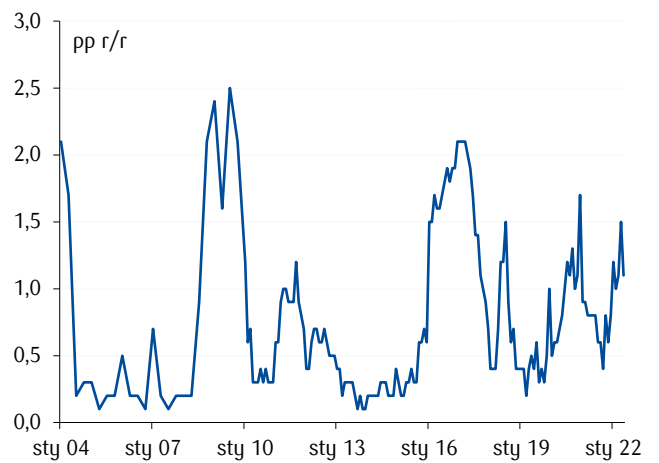
Edukacja

Restauracje i hotele

Inne towary i usługi

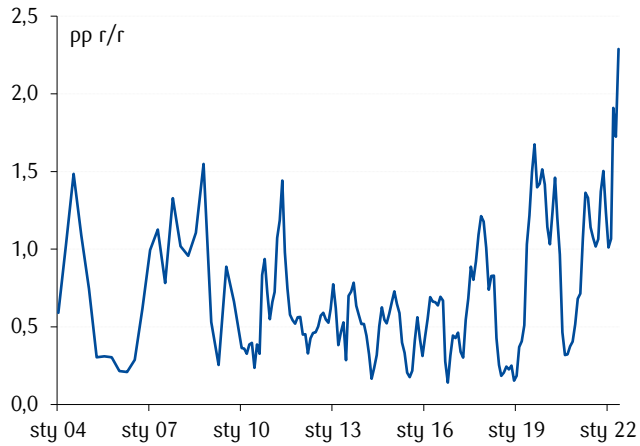

Źródło: GUS, PKO Bank Polski. *2004-2009 – kwartalne, od 2010 – miesięczne.

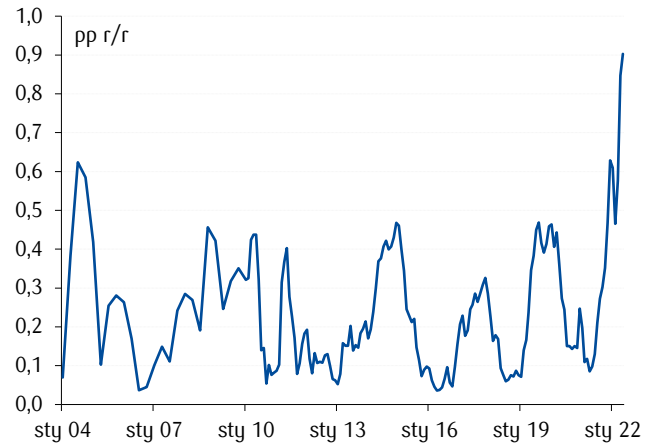
Załącznik 3.

Różnica między największym a najmniejszym wkładem do inflacji ogółem dla wszystkich typów gospodarstw domowych wg kategorii

Żywność i napoje bezalkoholowe

Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe

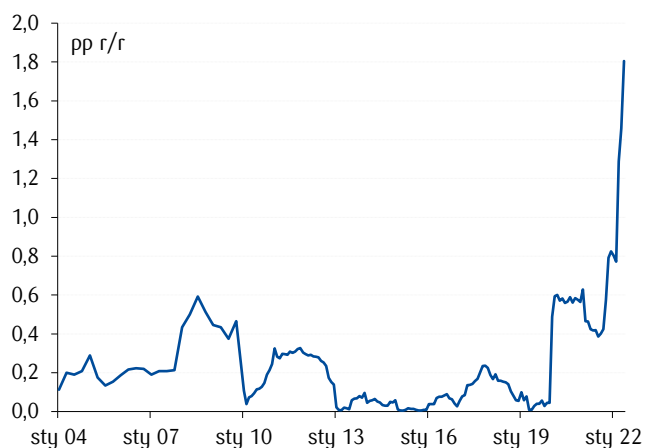
Odzież i obuwie

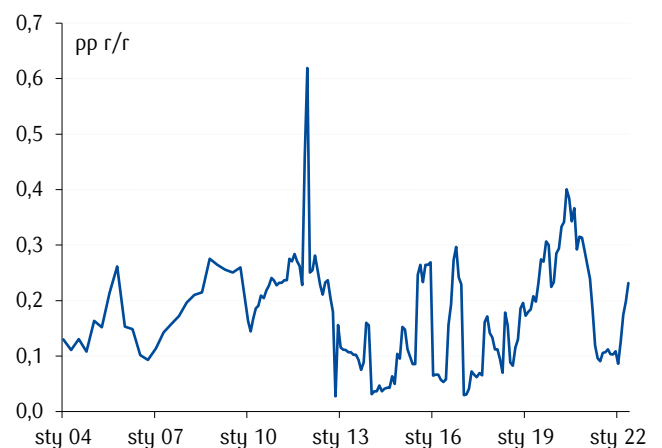
Użytkowanie mieszkania i nośniki energii

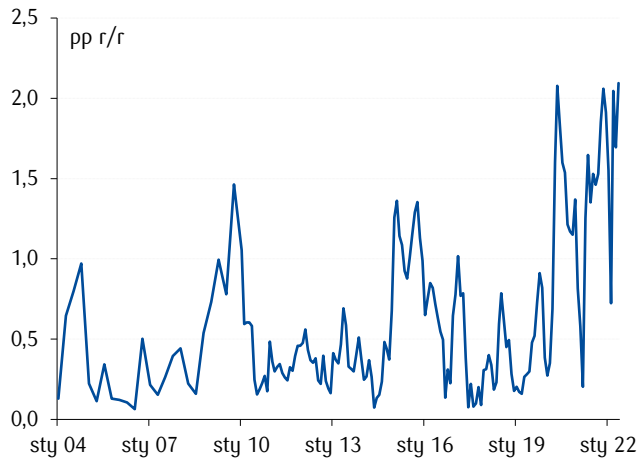
Wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego

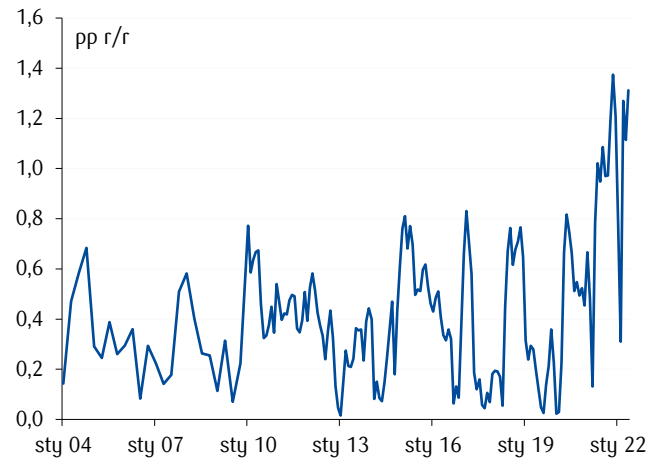
Zdrowie

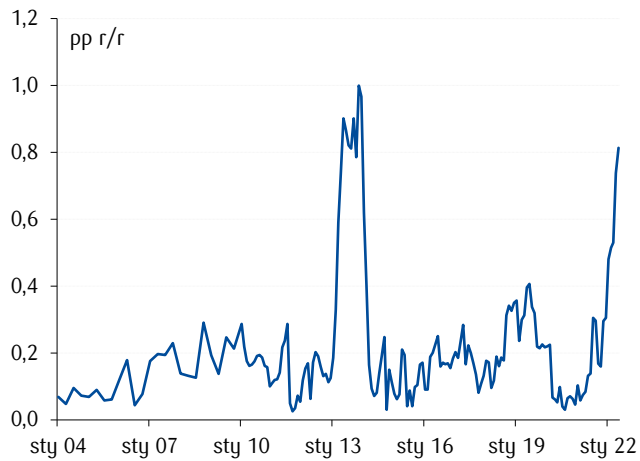
Transport

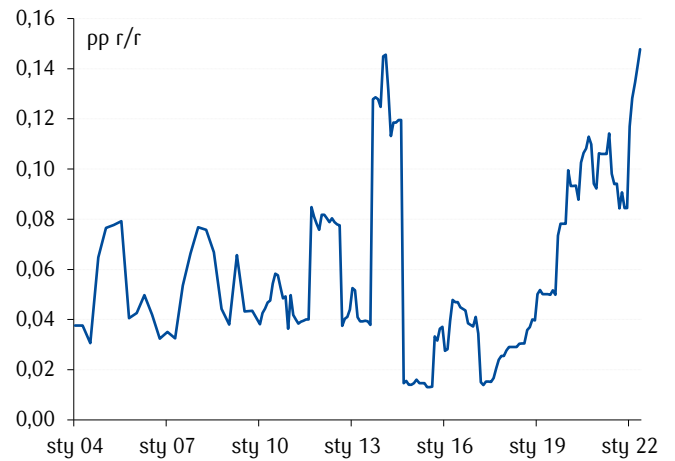
Łączność

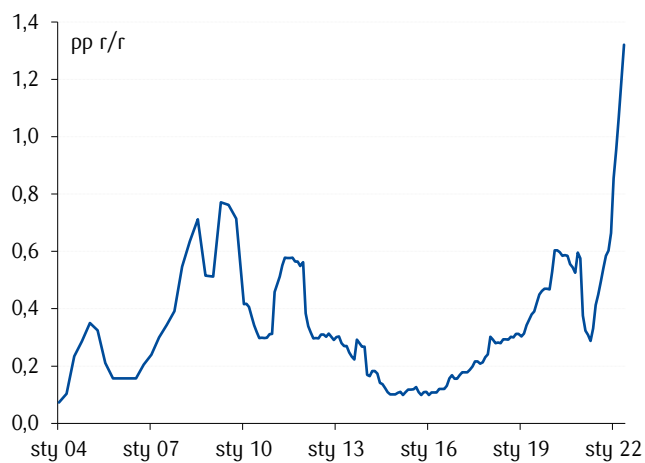
Rekreacja i kultura

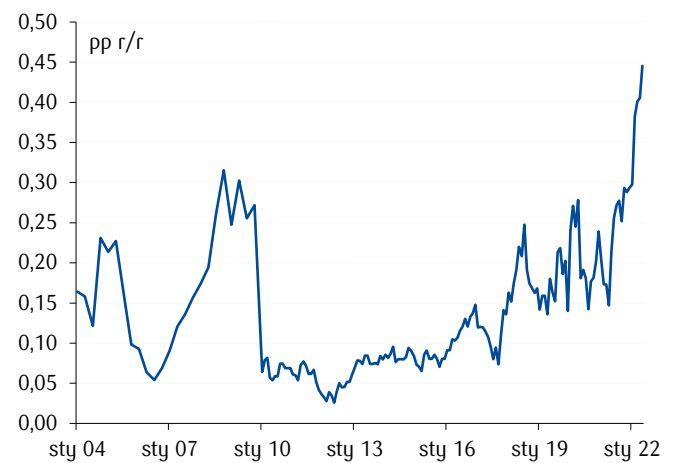
Edukacja

Restauracje i hotele

Inne towary i usługi

Źródło: GUS, PKO Bank Polski. 2004-2009 – kwartalne, od 2010 – miesięczne.

